

Får plasten plats i den cirkulära ekonomin?

PLAST ÄR I ALLRA HÖGSTA GRAD på tapeten i debatten. I skrivande stund pågår den Havskonferens som Sverige och Fiji bjudit in till i New York. Konferensen är kopplad till FN:s globala mål nummer 14 (Hav och marina resurser) och ett prioriterat område är nedskräpningen av plast i haven. Ca 13 miljoner ton plast hamnar i haven varje år. Eftersom plast inte förmultnar innebär det att vi successivt bygger upp en enorm flytande soptipp av plast. Plasten bryts ner i mindre och mindre partiklar, s.k. mikroplast, som hamnar i magar på fiskar och valar. Sedan äter människor och fåglar fisken, och så hamnar den i våra system. En rätt obehaglig tanke av vi har en massa plast som snurrar runt i kroppen. Och vi har ju ingen annan att skylla på än oss själva!

DET HÄR MED MIKROPLAST är ju ett av de stora problemen med plast, men det finns fler. Plast görs idag främst av fossil olja. När plasten slängs i soporna och hamnar i ett kraftvärmeverk där det eldas upp frigörs koldioxid. Inte bra för klimatet. Utifrån detta resonemang är plasten en riktig miljöbov, men är det så enkelt? Utmaningen med att fasa ut plast är ju att det är ett fantastiskt material med många egenskaper. Det kan vara mjukt och elastiskt, eller stenhårt och starkt som metall. Vi använder plast till otroligt mycket – kläder, livsmedelsförvaring, elektronik etc. Problemet är att vi inte har respekt för de effekter plast har på naturen när den inte tas om hand ordentligt. En allmän uppfattning verkar vara att vi kommer bort från problemen när vi byter ut den fossila oljan mot t.ex. skogsråvara i produktionen av plast. Tyvärr stämmer inte det riktigt. Det handlar ju om att ta fram samma typ av molekyl fast med en annan råvara. I de allra flesta fall kommer inte heller den "förnybara" plasten brytas ner inom rimlig tid. Vi måste därför få rätt cirkulära flöden på plats oavsett om plasten är gjord av förnybara råvara eller inte.

FÖR ATT DET SKA VARA VÅRT att använda återvunnen plast i större utsträckning så måste det förstås finnas en marknad för denna. Idag är oljepriset så lågt att det är billigare att producera en plastpåse av den fossila råvaran än av en återvunnen dito. Det här förvärras av att många aktörer (särskilt inom den offentliga sektorn) i sina upphandlingar premierar plast gjord av förnybara råvaror, och likställer återvunnen plast med plast gjord av olja. På så sätt blir det väldigt svårt att få privata aktörer att satsa på att nyttja återvunnen plast – något som alltså är viktigt oavsett råvara!

ATT FÅ TILL RÄTT CIRKULÄRA FLÖDEN handlar mycket om att få återvinningssystemen för plast att fungera, vilket de bara gör delvis idag. Hur bra återvinningen funkar beror på var plasten kommer ifrån. När det gäller plast som industrin återvinner (t.ex. rester från tillverkningen och emballage) fungerar flödena ganska bra. Återvinningsföretagen får in stora mängder av samma typ som går att nyttja. Med plasten från hushållen är det en annan femma, framför allt för att det är en sådan salig blandning av olika sorter. Det finns än så länge inga krav på producenter att i designfasen av en produkt eller förpackning välja plaster som är lätta att återvinna. Producenterna blandar olika plastsorter i samma produkt hej vilt och bryr sig mer om det estetiska än om återvinningsgraden. Återvinningsgraden skulle kunna höjas genom ökad sortering av plasten, men sådana anläggningar kräver stora volymer för att vara lönsamma, och hela systemet för plaståtervinning i Sverige är väldigt fragmenterat.

KONSEKVENSERNA AV HUR PLASTÅTERVINNINGEN funkar (eller inte funkar) gör att en del av den insamlade plasten eldas upp i kraftvärmeverken tillsammans med hushållssoporna (som också innehåller en hel del plast eftersom många är dåliga på att återvinna). På så sätt orsakar fjärrvärmeproduktionen koldioxidutsläpp, vilket energibolagen

får mycket kritik för. Man kan ju tycka att det kanske inte är energibolagens fel att folk slänger plast i soporna eller att producenterna inte tar sitt ansvar i designledet.

VAD KAN VI SOM KONSUMENTER GÖRA? Vi kan försöka minska vår användning av plast – ta t.ex. inte påsar i onödan. Återvinn all plast hemma! Den vanlige konsumenten har ingen aning om vilken plast som funkar att återvinna, så att en del återvunnen plast eldas upp är inget bra argument för att sluta återvinna. Försök undvika kläder gjorda av plast, och tvätta de vi har så sällan som möjligt. Hoppa över den billiga plastleksaken från Kina som används två gånger och köp något i trä i stället. Helt enkelt, börjar fundera över hur just jag använder plast och varför!

I ÅR ARRANGERAR CLEANTECH ÖSTERGÖTLAND ett seminarium i Almedalen på temat plast (med samma rubrik som denna krönika). Vi vill ha en dialog om hur man ska se på plast och vad vi kan göra åt de problem vi har idag. Hur kan vi påverka producenternas design? Hur kan vi påverka allmänheten? Vad kan energibolagen göra annorlunda? Hur får vi marknaden att värdera plast som är gjord av återvunnen råvara högre? Missa inte alla spännande talare som dyker ner i detta ämne! Välkommen!

DATUM: 4 juli

TID: 09.00-10.30

PLATS: Länsstyrelsens trädgård, Visby ■



MALIN FORSGREN
Verksamhetsansvarig,
Cleantech Östergötland



Ta chansen att etablera dig i Vallastaden

Nu är det snart klart, vårt fina kontorshus i Vallastaden. Här har du chansen att utforma din lokal så att den passar dig. Från 10 kvadrat till ett helt eget plan. Behöver du inte ha en egen lokal - bara en plats med tillgång till fina gemensamma utrymmen? Vi löser det.

sanktkors.se

SANKTKORS